

Gömleğin değil ruhun yalnızlığı

MURAT EROL

Mustafa Şahin uzun yıllar sonra Gömleği Yalnız adlı ilk öykü kitabıyla okurlarının karşısına çıktı. Gömleği Yalnız'daki öykülerin çoğunda yazar geçmiş ile çözülemeyen bir hesaplaşma ortaya koyuyor. Ancak öykünün merkezini geçmiş değil bugün oluşturuyor.

Anonimleşen bir yargı olarak söylene gelen "yazdıkları kadar, yazmadıkları da önemli" meselesinin somutlaşacağı isimlerden birisi de Mustafa Şahin'dir. Yazdığına görünmezlik esvabını giyinin, yazmadığına yazıyor hissi verir. Yazdığına, onu ve yazdıklarını anlamak için gereken özel dikkat, yazmadığına yazmadığını fark edebilmek için de gerekecektir. Kendini göstermeme gayreti, sükuta sığınışı, sözün desibelini yükseltmeyişi, yazdıklarında dikkati zorlaması bir meziyet değil, doğal bir haldir Mustafa Şahin'de. Diğer yandan «yazarlık» sıfatı öyle ağır ve büyük sıfattır ki, elde kimse kalmaz sanılır. Bu titizlenmenin neticesi yıllarca biriken yazılar ve öykülerdir. Şimdi *Gömleği Yalnız* ile "bismillah" demesi bile dostları ve okurlarına rahat nefes aldırmaştır. Sonrası gelecektir, bu ilk önemli idi. Mustafa Şahin'i, o hiç heves etmediği ve yer bulmak hiç hırs göstermediği Türk öykücülüğü ve denemeciliğindeki yerinin tayini için şimdi uğraşın tahlilçiler, eleştirmenler ve diğer kalem erbabı. Daha öyküsüne gelmeden o öykülerin çağladığı dünyaya dair üç beş cümle kelam fazla olmasa gerek. Bunca yıl beklemek, bunca yıl hevесе teslim olmamak, kendini geride tutmak, bunca yıl yazıdan kopmak için yüzlerce nedenle gece ve gündüz yaşamak, ardından bir **kitapla** yeniden başlamak... Anlatırken bile heyecanlanmamak elde değil, izlerken gerilmek, konuşurken çeki düzen vermek, cümle kurarken hazrola kelimeleri serdetmek, açıldığında en engin denizin karşısında sığlaşma hissinden kendini alamamak... Mustafa Şahin'in kitabı ve yazması bu kadar önemli, bu kadar sahici, bu kadar derinlikli, bu kadar sarıp sarmalayıcı, bu kadar acıtıcı, bu kadar "ne oluyor" dedirtici, bu kadar ironiyi de aşan bir zeka ile muhatap olmanın heyecan vermesidir.

GEÇMİŞE DAİR İZLER

Gömleği Yalnız'daki öyküleri okuyan kimi okur ilk bakışta bir yanılgıya, nostalji yargısına düşebilir. Geçmiş zamanın anlatılması, her zaman nostalji değildir. Metne nostalji denilebilmesi için şimdiki zamanın kaybol-

ması ve zamansal merkeziliğini kaybetmesi gerekir. *Gömleği Yalnız*'daki öykülerin çoğunda anlatıcı veya kahraman, geçmiş ile çözülmeyen bir hesaplaşma ortaya koyarken, diğer yandan öykünün zaman merkezi ni geçmiş değil şimdiki zaman oluşturuyor. Bu nedenle geçmiş anlatılarının bir nostalji algısı oluşturması mümkünken, *Gömleği Yalnız*'daki öykülerde nostalji karşımıza çıkmaz. Öykülerin şimdiki zamanla bağının kuvvetli bir şekilde sürmesi, geçmişin hesaplaşmaya, bir tür döküme dönüşür şekilde öykülerde yer alması öyküleri nostaljiden uzak tutmuş. Zamansal bir kayma ile karşılaşmıyoruz. Zamanlar arasındaki ayrımlar nostaljik geçişlerle değil, toplum ve insan değişimi hatta yozlaşmaları üzerinden konuluyor.

Bireysel geçmiş anlatısı, giderek genel sistem, kurulu/verili/yerleşik düzen ve işleyiş eleştirisi haline alıyor. Anlatıcı veya kahramanın bireysel tecrübeler üzerinden ortaya koyduğu muhasebe ve hesaplaşma, Türkiye'nin kuşak tecrübelerinin sorgulanmasına dönüşüyor. Dönem sorgusu her metinde bir şekilde karşımıza çıkıyor. Kahramanlar tabir caizse "uyumsuzluk" başta olmak üzere "mecnunluk" hatta kimi yerde bir tür "delilik" maskesi üzerinden eleştirilerini ortaya koyuyor. **Kitaptaki** her öyküde "uyumsuzluk" farklı bir yönü ile ortaya çıkıyor. Zamanlar ve dönemler arasında yaşanan kargaşa bir uyum meselesi haline alıyor. Özellikle anlatıcı/kahramanların geçmişlerine dönüp bakmaları, muhasebeye girişmeleri, kendi zamanlarında bir uyumsuzluk olarak yansıyor. Bu bakımdan uyumsuzluk "gerçek" anlamıyla bir uyumsuzluk veya karakter "uyumsuzluğu" olmaktan çok, varolan bir çok söze, eyleme, kurala ilişkin beliriyor. "Uyumsuzluk" olumsuz bir anlam yüklenmekten ziyade, bir tür gerçekliğin gerçekliğinin sorgusu olarak beliriyor. Mevcut yapı eleştirisi olduğu kadar, hal ile de durumu ortaya koyuyor-

lar. "Yeni normal" önerileri yok, aslı normal (veya bu inanç) üzerinden konuşuyorlar. Dolayısıyla uyumsuzların uyumsuzluk nedeni kendilerinden doğmuyor; ortam, zaman veya zaman onlar ters bir mevziye itiliyor. Başka bir metinle bu ortaklıktan bir bağ kuruyor; *Kapandım* adlı öyküde Selim çıkar karşımıza, Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ı ile bir bağ kurulur, romana bir yol açılır.

MODERN VE GELENEKSEL

Benzersiz adlı öyküde, yeni ve uyum sorunu çeken derviş merkeze alınırken, tekkenin durumu resmediliyor, uyumsuzluk acemi dervişe kalıyor. Uyumsuzluk, kuşaklararası ya da dönemler arası olmaktan çıkıp, daha açık resmediliyor: Dergah çıkışı, müridlerin lüks araçlara doğru giderken; acemi dervişin belediye otobüsüne doğru yönelmesi, onca maneviyata dair sözden sonra, bir tür çelişki olarak resmediliyor.

Emret Toprağım, öykünün kendi imkanları içinde kalarak (denemeye, şiire yönelmeden) kaleme alınmış bir metin. Bu öyküde de bir uyumsuz anlatılmış. Burada bireysel uyumsuzluk aile, eğitim ve ortama yönelmiş durumda. *Düzelü* öyküsünde ise köydeki geleneksel kudemler ve makamlar modern eğitimle, hatta Avrupa görmüş eğitimle karşı karşıya gelir. Modern'in hiç köy, kur, yerel bilmez tavrıyla tiradını atması karşısında köydekilerin halleri resmediliyor. Modern'in geleneksele karşı tavrının somutlaştırıldığı bir öykü. Hakkı veya haksız, doğru veya yanlıştan öte hal bilmezlik modernin karakteridir, geleneksel ise, bir tür dil bilmez, genel olarak bilmezdir, zira o haldir, hal'in kendisidir. Öykülerin çoğunda bir şekilde karşımıza çıkan entelektüalizm, kariyerizm, klişe ve cilalı söz eleştirisi *Sayın Efendim* adlı öyküde net ve yoğun bir şekilde ortaya konuluyor. Yerleşik toplum alışkanlıklarının eleştirisi, dini yapıların net bir fotoğrafının çekilmesi,

söylemler vs. bir şekilde uyumsuz kahramanların çevresinde veya merkezinde yer buluyor. Yazar, denemeyi ve bu türün dilini ihmal etmiyor. Öykü ile deneme arasında sık geçişler dikkati çekiyor. Şiire bile kaydığı gözden kaçmayan metinlerde derinlere sinmiş bir ironi ve hüznün iç içe geçiyor. Yazarın dikkati, bir dönüştürme işlemini de harekete geçiriyor; sıradan gelecek pek çok konu, söz ve olay söz silahına ve önemli bir meselenin şifre karcısına.

Mustafa Şahin'in uzun yıllar sonra bir **kitapla** okurunun karşısına çıkması, diğer metinlerinin akıbeti konusunda da merak uyandıracaktır. Okur, o yürekleri yakalayan denemelerin ve öykülerin akıbetini merak etmelidir, sadece merak değil talep de etmelidir.

Gömleği Yalnız

Mustafa Şahin

YKY

Mayıs 2020

128 sayfa

